

Kivimaan koulu

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opetussuunnitelmien perusteet esi- ja perusopetukseen ja lukiokoulutukseen sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteet lainsäädäntöineen velvoittavat lasten kasvuympäristöjen turvallisuudesta huolehtimiseen. Perusopetuslain 29 §:n mukaan opetuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Yhtenäiseen toimintakulttuuriin kuuluu se, että kiusaamista, väkivaltaa tai häirintää ei hyväksytä missään muodossa eikä keneltäkään. Kiusaamisessa, häirinnässä ja väkivallassa on aina kysymys perus- ja ihmisoikeuksien loukkaamisesta ja siihen tulee puuttua välittömästi.

Opetuksessa huolehditaan koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Koulun toimintakulttuuria ja johtamista, sekä yhteisöllisyyttä kehitetään jatkuvasti oppivan yhteisön, hyvinvoinnin ja turvallisuuden sekä vuorovaikutuksen ja osallisuuden periaatteiden mukaan. Itsetuntemusta, muiden arvostamista, tunne- ja vuorovaikutustaitoja, kaveritaitoja, ryhmässä toimimisen taitoja, sekä kiusaamisen ehkäisyä ja turvataitoja opetetaan oppilaille 1. vuosiluokalta alkaen.

Oppilaat osallistuvat koulun toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. Oppilaat vaikuttavat heitä koskevien, ja heidän asemaansa vaikuttavien päätösten tekemiseen koulussa. Kouluissa on oppilaskunta, joka edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää oppilaiden ja opetuksen järjestäjän välistä yhteistyötä.

Kiusaaminen, väkivalta ja häirintä

Kiusaamisella tarkoitetaan tahallista, toistuvaa ja pitkäkestoista toimintaa, mutta on tärkeää huomata, että jo yksikin teko voi olla toiselle vahingollinen ja aiheuttaa pelkoa kiusatuksi tulemisesta. Tämän vuoksi jokaiseen kiusaamistekoon on puututtava välittömästi.

Häirintä on vihamielistä, halventavaa, nöyryyttävää, ahdistavaa tai muuta epäasiallista kohtelua,

koskettelua tai puhetta. Häirintä käsitteenä on tässä yhteydessä tarkoitettu kuvaamaan toisenlaista käyttäytymistä kuin kiusaaminen. Häirinnällä tarkoitetaan laaja-alaisempaa toimintaa, joka voi kohdistua myös yksittäisen henkilön sijasta esimerkiksi kokonaiseen opetusryhmään. Häirinnällä voi olla merkittäviä seurauksia koko yhteisön hyvinvoinnin osalta.

Väkivalta on tahallista fyysisen voiman tai vallan väärinkäyttöä tai sillä uhkaamista. Se erotellaan yleensä henkiseen, ruumiilliseen ja seksuaaliseen väkivaltaan. Väkivaltatilanteet ovat poikkeuksetta poliisille ilmoitettavia asioita. Vakka-Suomen kuntien välillä on solmittu Ankkuritoiminnan yhteistyösopimus. Monialaisen Ankkuritoiminnan tavoitteena on varhainen puuttuminen, syrjäytymisen estäminen, hyvinvoinnin edistäminen ja rikosten ennaltaehkäiseminen.

Rikos on rangaistava teko, jolloin tekijä toimii vastoin yhteiskunnan arvoja, normeja ja sääntöjä. Rikokseen voi syyllistyä ja siitä voidaan tuomita 15 vuotta täyttänyt henkilö. Rikollinen teko tarkoittaa tekoa, jolla on rikoksen tunnusmerkit. Rikolliseen tekoon voi syyllistyä alle 15-vuotias, joka voidaan tuomita myös vahingonkorvauksiin.

Kiusaaminen ja siihen puuttuminen

Tavoitteena koulussamme on turvallinen, hyvään kaveruuteen perustuva ympäristö, jossa ei ketään kiusata. Kiusaamista ehkäistään parhaiten rakentamalla päivittäisessä koulutyössä sellaista ilmapiiriä, joka lisää suvaitsevaisuutta ja erilaisuuden hyväksymistä. Oppilaita suojaa kiusaamiselta parhaiten hyvä itsetunto, sosiaaliset taidot ja toimivat ihmissuhteet. Luokanopettajien tunneilla käsitellään yhdessä elämisen ja toimimisen periaatteita ja selvitetään, mikä on kiusaamista, keskustellaan sen vaikutuksesta kiusattuun oppilaaseen ja koko ryhmään. Oppilaille annetaan ohjeet, miten heidän tulee toimia, jos heitä kiusataan tai he havaitsevat kiusaamista.

Kiusaamisella tarkoitetaan sitä, kun yksi ja sama oppilas joutuu jonkun muun oppilaan tai oppilasryhmän epämiellyttävän toiminnan kohteeksi. Yhdelle oppilaalle aiheutetaan tahallaan ja toistuvasti pahaa mieltä. Lisäksi kiusaamiseen liittyy yleensä epätasaväkisyys: kiusattu on heikompi ja jollain tavalla puolustuskyvytön.

Kiusaaminen on:

- lyömistä, tönimistä, haukkumista, nimittelyä, pilkkaamista, toisen omaisuuden vahingoittamista
- yksin jättämistä, juoruilua, asiattomien viestien lähettämistä ja puheluiden soittamista toiseen matkapuhelimeen, nöyryyttämistä somessa
- kiusaajalla on yleensä mukanaan ryhmä, joka hyväksyy kiusaamisen puuttumatta siihen.

Kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi oppilaita ohjataan hyvään käytökseen ja vastuuntuntoon arkipäivän tilanteissa. Vastuuntuntoon kuuluu mm. muiden huomioon ottaminen, ympäristöstä huolehtiminen, heikompien puolustaminen sekä toisten auttaminen. Oppilaille selitetään kiusaamisen seuraukset ja rangaistukset etukäteen. Hyvän luokkahengen kehittämällä pyritään koko koulun hyvän hengen luomiseen. Opetuksessa painotetaan erilaisuuden hyväksymistä. Koulussa korostetaan oppilaan oikeutta turvalliseen opiskeluympäristöön ja oikeutta fyysiseen koskemattomuuteen. Koulukiusaamisesta puhutaan avoimesti mm. oppitunneilla ja arkipäivän tilanteissa. Välituntivalvonta järjestetään niin, että ulkona on riittävä valvonta.

Toimintamalli kiusaamistapauksessa

1. Puuttuminen
2. Selvittely ja kirjaaminen
3. Toimenpiteet
4. Seuranta

Kiusaamisen esiintymistä kartoitetaan vuosittaisella kouluviihtyvyysskyselyllä. Oppilaita ja heidän huoltajiaan rohkaistaan muutenkin kertomaan esille tulleista kiusaamistapauksista välittömästi, kun sellaisen kuulee tai havaitsee.

Toimenpiteet kiusaamisen lopettamiseksi

Koulun arjessa kiusaamiseen puututaan välittömästi ja johdonmukaisen kielteisesti. Huoltajiin ollaan yhteydessä tarvittaessa. Ratkaisuun pyritään välittömästi tilanteen synnyttyä keskustelemalla osapuolten ja tilanteessa olevan opettajan kanssa. Jos ratkaisua ei löydy, järjestetään palaveri

kiusaajien, kiusatun ja vähintään kahden opettajan läsnä ollessa. Tarvittaessa keskusteluun voidaan kutsua myös

oppilaiden huoltajat. Keskustelusta laaditaan muistio, josta selviää tapahtumien kulku ja seurantalaverien päivämäärät. Muistion allekirjoittavat kaikki palaveriin osallistuneet. Kopio muistiosta lähetetään osapuolten koteihin allekirjoitettaviksi.

Jos koulussa tulee tietoon kiusaamistapaus, perustetaan asiaa selvittämään pikatiimi, johon kuuluvat rehtori tai vararehtori, kiusaamiseen osallistuneiden oppilaiden opettajat.

TOIMENPITEET:

- Haastattele kiusaamistapauksessa mukana olleita oppilaita erikseen (kiusattu, kiusaaja/t, mahdolliset silminnäkijät).
- Kirjaa kaikki kiusaamiseen liittyvät asiat ja toimenpiteet muistiin.
- Ole yhteydessä huoltajiin. Tiedota asiasta huoltajia mahdollisimman pian.
- Järjestä kaikkien mukana olevien tapaaminen, jossa tilanne käydään läpi ja sovitaan, miten tilanne ratkaistaan. Tehdään kirjallinen sopimus, josta kopio rehtorille ja lasten koteihin. Kirjataan konkreettiset toimintaohjeet siitä, miten kiusaaminen ratkaistaan. Sopimus sisältää mihin kukin osapuoli sitoutuu ja mitä aikoo tehdä tilanteen ratkaisemiseksi. Jos tapaamisen jälkeen kiusaaminen jatkuu, järjestetään uusi tapaaminen, jossa myös lasten huoltajat ovat paikalla. Tapaamisessa tehdään kirjallinen sopimus. Asiaa käsitellään viimeistään tässä vaiheessa myös oppilashuoltoryhmässä.
- Tapaamisessa tulee sopia seuraamuksista ja tarvittavista erityisjärjestelyistä. - mahdolliset kurinpitotoimet (kasvatuskeskustelu/jälki-istunto, kirjallinen varoitus, määräaikainen erottaminen) - kurinpitotoimien sijasta voidaan sopia myös muita tapoja, miten kiusaaja sovittaa tekonsa, osapuolet määrittävät tai tuottavat itse ratkaisumahdollisuudet - tarvittavat erityisjärjestelyt (esim. valvonta, kiusatun/kiusaajan tuki)
- Järjestä seurantalaveri.
- Jos tilanne koulun toimista huolimatta jatkuu, asiasta aloitetaan yhteistyö opiskeluhuoltoryhmän kanssa.

Seuraamukset kiusaamisesta

Kurinpitotoimilla ja palkitsemisilla voidaan säädellä oppilaan aggressiivista käyttäytymistä. Kurinpidon tulee aina kohdistua oppilaan epätoivottuun käyttäytymiseen, ei oppilaan persoonaan. Kurinpidon muotoja voivat olla nuhtelu, vakava ratkaisukeskeinen keskustelu kiusaajan ja opettajan välillä, oppilaan sijoittaminen välitunneilla valvovan opettajan läheisyyteen, oppilaan lähettäminen rehtorin puhutteluun, jälki-istunto, kirjallinen varoitus tai määräaikainen erottaminen.

Seuraamukset voivat olla kurinpitotoimien sijasta tai lisäksi myös jotain myönteisiä asioita kuten esim. toisen auttaminen, esitelmän pitäminen, samassa joukkueessa toimiminen, pienten palvelusten tekeminen. Lapset voivat myös itse ehdottaa sovittelukeinoja.

Lailliset puuttumiskeinot häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistamiseen

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan ja seuraavan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. (Perusopetuslaki 36 §)

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun

tilaisuudesta oppilas, joka ei noudata 36 §:n 2 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa koulun alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon 36 §:n 3 momentissa tarkoitetusta opetuksen epäämisestä.

Oppilaan määräämisestä poistumaan on ilmoitettava oppilaan huoltajalle. Oppilaan määrääminen poistumaan tulee kirjata. Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, joka on poistettu oppitunnilta tai koulun tilaisuudesta, järjestetään tarvittava oppilashuolto. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa poistumaan määräämisen jälkeen. Rehtori tai opettaja päättää, miten valvonta järjestetään.

Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä 6 voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Rehtori ja opettaja voivat 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle. (Perusopetuslaki 36 b §)

Kurinpitotilanteissa noudatetaan perusopetuslakia.

Kiusaamisen ennaltaehkäisy

Sosiaalisten taitojen opettelu läpäisee koko koulun käyntiajan. Koulutyössä korostetaan hyvän toveruuden ja välittämisen merkitystä. Oppilaita kiitetään hyvästä käytöksestä. Kiusaamista ja siihen liittyviä ryhmärooleja käsitellään luokissa vuorovaikutus – ja draamaharjoitusten avulla. Oppilaita rohkaistaan asettumaan kiusatun puolelle.

Koska suuri osa kiusaamisesta tapahtuu välitunneilla, kiinnitetään huomiota välituntivalvontaan. Tunneilla käytetään vaihtuvia ryhmiä ja istumajärjestyksiä sosiaalisten taitojen kartuttamiseksi.

Ohjeet oppilaille, heidän huoltajilleen sekä opettajille

Ohjeita oppilaalle:

Kerro opettajalle tai muulle aikuiselle, jos huomaat kiusaamista tapahtuvan. Yritä auttaa kiusattua, rohkaise häntä kertomaan asiasta aikuiselle. Ota syrjään jätetytkin mukaan leikkeihin ja kaveriporukoihin. Sano toisillekin, että mielestäsi kiusaaminen on tyhmää.

Ohjeet opettajalle:

Kun kiusaamista esiintyy:

- Tartu tilanteeseen vakavasti
- Selvitä tapahtumien kulku tarkasti eri osapuolia ja mahdollisia silminnäkijöitä kuullen
- Kirjaa tapahtumat paperille
- Ota yhteys osapuolien koteihin samana päivänä mieluiten puhelimitse
- Tarvittaessa keskustele luokassa tapahtumista huhujen ja väärinkäsitysten välttämiseksi
- Jos kiusaaminen jatkuu, ota yhteys

oppilashuoltoryhmään Puuttumisen keinot:

- Säilytä malttisi, muista oma turvallisuutesi
- Tee jotain normaalia poikkeavaa esim. huuda lujaa: LOPETA!, SEIS! tai etsi läheltä jotain, jonka avulla saat lujan äänen
- Toimi koko ajan päättäväisesti ja jämäkästi (tarvittaessa myös oikeinmitoitettua voimaa käyttäen)

Tilanteen lauettua:

- Arvioi tarvitaanko ensiapua
- Jos näkyy lievää vakavampia vammoja, soita 112 ja kutsu poliisi paikalle
- Vie osapuolet rauhoittumaan eri tiloihin ☑ Jos poliisi on kutsuttu, odota poliisia
- Kirjaa ylös osapuolten ja silminnäkijöiden täsmällinen kuvaus tapahtuneesta

kaavakkeelle Saata oppilaat samaan tilaan.

- Ota mukaan joku opiskeluhuollon jäsenistä tai opettaja.
- Tavoitteena on kuulla osapuolten kertomus tapahtuneesta, sopia asia, rauhoittaa tilanne ja varmistaa, että tapahtunut ei toistu

Kotiin tiedottaminen:

- Ole yhteydessä mahdollisimman pian huoltajiin.
- Sovi, kuka/ketkä soittavat koteihin, pääsääntöisesti yhteydenotosta vastaa asiaa hoitanut aikuinen.
- Kerro mitä tapahtui ja miten asiaa on hoidettu
- Kysy, miten huoltajat haluavat menetellä

Yhteisöllisen oppilashuollon keskeisenä tehtävänä on luoda ja ylläpitää turvallinen koulu ja koulunkäynnin arki jokaiselle oppilaalle ja koulussa työskentelevälle.

Kodin ja koulun yhteistyö

Koti ja koulu ovat lapsen tärkeimmät kasvattajat - yhteistyötä niiden välillä tarvitaan. Vanhemmilla on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää. Toimivalla kodin ja koulun yhteistyöllä on monia myönteisiä vaikutuksia. Se lisää lasten koulumotivaatiota ja opettajan oppilaantuntemusta. Yhteistyö antaa vanhemmille tärkeää tietoa lapsen oppimisesta ja kasvusta, sekä niiden tukemisen mahdollisuuksista. Kodin ja koulun yhteistyöllä on myönteinen vaikutus luokan ja koulun ilmapiiriin, ja se vahvistaa kouluyhteisön hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä. Koulun tulee olla aktiivinen ja aloitteellinen kodin ja koulun yhteistyön toteuttamisessa, mutta myös vanhemmilla on vastuunsa yhteistyön onnistumisessa.

Nettikiusaamiseen puuttuminen

Koulukiusaaminen on saanut uusia muotoja internetin käytön yleistyttyä ja nuorten siirryttyä käyttämään nettiä aktiivisesti sekä koulussa että vapaa-ajalla, ja nuorten käyttämistä medioista internet onkin television ohella suosituin media. Usein nettikiusaaminen on yhteydessä kouluissa tapahtuvaan kiusaamiseen. Nettikiusaamisen havaitsemisen on usein ongelmallista, sillä kiusaaminen saattaa tapahtua sivustoilla, joissa valvonta on suuresta käyttäjämäärästä johtuen minimaalista tai olematonta, ja usein ongelmatilanteiden raportoinnissa luotetaan käyttäjien omaan aktiivisuuteen. Oppilaita tulee rohkasta ottamaan yhteyttä luotettaviin aikuisiin nettikiusaamistilanteissa.

Nettikiusaamisen ehkäisemiseksi oppilaita tulee valistaa netin järkevästä käytöstä, lainsäädännöstä, nettikiusaamisen mahdollisista seuraamuksista sekä antaa tietoa väylistä, joiden kautta oppilas voi hakea aikuisten apua ja tukea ongelmatilanteissa. Kouluissa annettavan mediakasvatuksen tueksi on mahdollista käyttää koulujen ulkopuolisten tahojen palveluita.

Turvallinen koulu

Turvallisessa koulussa ehkäistään etukäteen vaaratilanteet koulurakennuksessa ja koulun eri toiminnoissa. Tämä edellyttää, että koulurakennukseen ja koulun eri toimintoihin (oppitunnit, välitunnit, retket, opintokäynnit jne.) liittyvät vahinko- ja onnettomuusvaarat on selvitetty ja tiedostettu. Toimintatapoja harjoitellaan etukäteen säännöllisesti ja suunnitelmallisesti.

Turvallisessa koulussa on suunniteltu ja sovittu etukäteen, miten koulu takaa koulun oppilaiden, opettajien ja muun henkilöstön turvallisuuden, ja miten vaarat pyritään estämään ennalta. Koulussa on myös selvitetty, miten toimitaan vaaratilanteessa ja miten toimintaa voidaan jatkaa erilaisissa häiriötilanteissa.

Turvallisessa koulussa on varauduttu suorittamaan sellaiset pelastustoimenpiteet, joihin koulussa omatoimisesti kytetään. Liikenneturvallisuuden kannalta koululaisten liikennekasvatus on olennaista. Kuljetusoppilaita tulee ohjeistaa kyydin odottamisesta, taksiin nousemisesta turvallisesti, turvavyön käytöstä ja ajoneuvossa käyttäytymisestä.

Suunnitelman päivitys, perehdytys ja tiedotus

Tämä suunnitelma annetaan tiedoksi henkilökunnalle ja opettajat ja muut koulun henkilökuntaan kuuluvat perehtyvät huolellisesti siihen. Samoin kaikki uudet kouluun tulevat työntekijät tutustuvat

suunnitelmaan perehdyttämisen yhteydessä. Suunnitelma tarkistetaan vuosittain tai oleellisten tietojen muuttuessa.

